

ДЕНИСЕНКО Сергій

 <https://orcid.org/0009-0005-3543-2406>

аспірант кафедри міжнародного,
цивільного та комерційного права
Державного торговельно-економічного
університету

вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна
s.denysenko@knute.edu.ua

DENYSENKO Sergiy

 <https://orcid.org/0009-0005-3543-2406>

Postgraduate Student
at the Department of International, Civil
and Commercial Law
State University of Trade and Economics
19, Kyoto St., Kyiv, 02156, Ukraine
s.denysenko@knute.edu.ua

СПРИЯННЯ ІННОВАЦІЯМ ЯК КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ КОНЦЕНТРАЦІЙ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Цифрова трансформація та зростання ролі інноваційно-орієнтованих ринків поставили під сумнів адекватність традиційних підходів до контролю за концентраціями, які зосереджуються переважно на структурі ринку та короткострокових цінових ефектах. Зростаюче значення інновацій як джерела конкурентних переваг спонукало Європейську комісію переосмислити, як динамічні ефективності враховуються у праві концентрацій ЄС. Метою статті є розвиток наукової та політичної дискусії щодо інтеграції інноваційного критерію у контроль за концентраціями шляхом аналізу позицій, висловлених стейкхолдерами під час публічних консультацій Європейської комісії 2025 року щодо перегляду Настанов з оцінки горизонтальних і не-горизонтальних концентрацій. Дослідження ґрунтується на поєднанні доктринального, порівняльно-правового та контент-аналітичного підходів. Проаналізовано еволюцію засад контролю за концентраціями в ЄС, їхню взаємодію з політикою інновацій та промисловою політикою, а також проведено якісний контент-аналіз 27 офіційних відповідей у межах консультації Merger Guidelines Review. Виявлено ключові напрями дискусії: часові горизонти оцінки, презумпція нейтральності, "інноваційний імператив" (innovation defence) та оцінка вертикальних і комплементарних концентрацій. Аналіз продемонстрував широкий консенсус серед респондентів – переважно представників технологічного, телекомунікаційного секторів і стартап-екосистем – щодо необхідності формування більш динамічної та інноваційно-дружньої політики контролю за концентраціями. Основні пропозиції включають: 1) розширення часових горизонтів оцінки до 5–10 років з урахуванням тривалих інвестиційних циклів; 2) заміну презумпції шкоди на презумпцію нейтральності або про-конкурентності; 3) визнання "інноваційного імперативу" та можливості сторін використовувати аргумент innovation defence; 4) збереження окремих підходів для горизонтальних і не-горизонтальних концентрацій. У межах еволюції права конкуренції ЄС

PROMOTION OF INNOVATION AS A CRITERION FOR ASSESSING CONCENTRATIONS IN THE EU

Digital transformation and the growing role of innovation-oriented markets have questioned the adequacy of traditional approaches to merger control, which focus mainly on market structure and short-term price effects. The growing importance of innovation as a source of competitive advantage has prompted the European Commission (EC) to reconsider how dynamic efficiencies are accounted for in EU merger law. This paper aims to develop the scientific and political discussion on integrating the innovation criterion into merger control by analysing the positions expressed by stakeholders during the European Commission's 2025 public consultations on the review of the Guidelines for the assessment of horizontal and non-horizontal mergers. The study is based on a combination of doctrinal, comparative-legal, and content-analytical approaches. The evolution of merger control principles in the EU, their interaction with innovation policy and industrial policy have been analysed, as well as a qualitative content analysis of 27 official responses within the Merger Guidelines Review consultation have been conducted. The key areas of discussion have been identified: time horizons of assessment, the presumption of neutrality, the "innovation imperative" ("innovation defence"), and the evaluation of vertical and complementary concentrations. The analysis showed a broad consensus among respondents – primarily representatives of the technological, telecommunications sectors, and start-up ecosystems—on the need to develop a more dynamic and innovation-friendly merger control policy. Key offerings include: 1) extending the assessment time horizons to 5–10 years, taking into account long investment cycles; 2) replacing the presumption of harm with a presumption of neutrality or pro-competitiveness; 3) recognising the "innovation imperative" and the possibility for parties to use the "innovation defence" argument; 4) maintaining separate approaches for horizontal and non-horizontal mergers. Within the evolution of EU competition law, a "fourth generation" of merger control policy

формується "четверте покоління" політики контролю за концентраціями, яке поєднує захист конкуренції зі стимулюванням інновацій, сталості та технологічної стійкості. Переважна представленість інноваційно-інтенсивних галузей серед учасників консультацій свідчить, що політика концентрацій стає ключовим інструментом забезпечення інноваційної конкурентоспроможності Європи. Для України наближення до цієї оновленої моделі відкриває можливість інтеграції інноваційного критерію у практику Антимонопольного комітету як складової євроінтеграційної політики.

Ключові слова: концентрація, інновації, публічні консультації, Європейська комісія, Настанови, часові горизонти оцінки, презумпція нейтральності, інноваційний імператив.

is being formed, which combines the protection of competition with the promotion of innovation, sustainability, and technological resilience. The predominant representation of innovation-intensive industries among consultation participants indicates that merger policy is becoming a key tool for ensuring Europe's innovative competitiveness. For Ukraine, approaching this updated model opens up the opportunity to integrate an innovative criterion into the practice of the Antimonopoly Committee as component of its European integration policy.

Keywords: concentration, innovation, public consultations, European Commission, Guidelines, assessment time horizons, the presumption of neutrality, the innovation imperative.

JEL Classification: L11, L22, L40, D41.

Вступ

У 2023 р. у своїх попередніх висновках щодо запланованої концентрації між *Amazon* та виробником роботизованих пирососів *iRobot* (European Commission, 2023, October 18) Європейська комісія негативно оцінила вплив угоди на конкуренцію на ринку виробництва та продажу роботизованих пирососів. Основні занепокоєння стосувалися можливого посилення домінуючої позиції *Amazon* на ринку онлайн-продажів, а також на споріднених ринках цифрової реклами та обігу даних користувачів. Комісія вважала, що після придбання *iRobot* компанія *Amazon* могла б отримати здатність і стимули обмежувати доступ конкурентів до свого маркетплейса, створюючи бар'єри для виходу нових учасників на ринок роботизованих пирососів. Такий підхід відображає традиційну модель оцінки концентрацій, зосереджену на структурних параметрах – частках ринку, вертикальних зв'язках та потенційному посиленні ринкової влади, – тоді як інноваційний вимір концентрації залишився поза увагою аналізу. На момент розгляду угоди *iRobot* була стрімко зростаючою та високотехнологічною компанією, що вважалася одним зі світових лідерів у галузі побутової робототехніки. Її продукти поєднували елементи штучного інтелекту, просторової навігації та машинного навчання, а дослідницькі інвестиції спрямовувалися на розроблення нових поколінь "розумних" пристроїв, здатних до самонавчання й адаптації до користувацьких звичок. Заплановане злиття з *Amazon* могло забезпечити синергію інноваційних технологій *iRobot* із хмарними сервісами та ШІ-екосистемою *Amazon*, відкривши доступ до значних інвестиційних ресурсів і глобальної дистрибуційної мережі. Проте неможливість реалізувати цю угоду – через фокус антимонопольного аналізу винятково на структурних ризиках – стала каталізатором занепаду компанії.

Після припинення переговорів у січні 2024 р. (*iRobot Corporation*, 2024, January 29) *iRobot* опинилася у фінансово вразливому становищі: було оголошено скорочення близько третини персоналу, зміну

керівництва та реструктуризацію операційної діяльності. За кілька місяців компанія повідомила про зниження виручки, скорочення *R&D*-програм та сумніви у здатності продовжувати діяльність без залучення зовнішнього інвестора (Tuohy, 2025, March 12). Отже, втрата стратегічного партнера фактично зупинила розвиток одного з провідних інноваційних виробників у сегменті розумних пристроїв.

Цей випадок став одним із прикладів того, що традиційна модель контролю за концентраціями, яка переоцінює короткострокові структурні ризики та недооцінює динамічні ефекти інноваційного розвитку, може мати парадоксальний наслідок – послаблення інноваційної конкуренції та зникнення джерел технологічного оновлення.

Наукові дискусії щодо необхідності врахування впливу концентрації на здійснення інноваційної діяльності на ринку чи з боку учасників концентрації тривають вже два десятиліття (Gilbert, 2006), а сприяння інноваціям визнавалося серед цілей конкурентної політики (Umantsiv et al., 2024; Журба & Ясько, 2024). М. Мотта (Motta & Tarantino, 2021) доводить, що фокус виключно на короткострокових цінових ефектах спотворює оцінку конкурентних наслідків, оскільки не враховує потенціал майбутніх інновацій. У працях Н. Фабри, М. Мотти та М. Пайца (Fabra et al., 2025, August 21), а також І. Дудик (Dudyk, 2024) запропоновано оновити європейську методологію, запровадивши нейтральну презумпцію щодо впливу злиттів на інновації та симетрію стандартів доказування для теорій шкоди й інноваційних вигод, що узгоджується з позицією інших науковців (Lyra & Pires-Alves, 2023). Своєю чергою, Ю. Мендельсон та Л. Брайде застерігають про недооцінку високої концентрації ринку щодо наслідків для інноваційної діяльності (Mendelsohn & Breide, 2024). OECD у своїх оглядах 2021–2025 рр. (García Pabón et al., 2025; OECD, 2023) узагальнює, що без врахування довгострокових ефектів злиття регулятори ризикують припуститися помилок першого роду – заборонити операції, що сприяють інноваціям і технологічному розвитку. В тексті цього дослідження ми виходили з оцінки недоліків чинних підходів контролю за концентраціями в ЄС, наданої П. Бугет зі співавторами (Bougette et al., 2024), а також економічного аналізу Т. Валлетті (Valletti, 2025).

У 2025 р. Європейська комісія розпочала перегляд Настанов щодо оцінки концентрацій (European Commission, 2025a), у рамках якого одним із ключових напрямів стало врахування чинника сприяння інноваціям у тесті істотного обмеження ефективної конкуренції (European Commission, 2025b).

Мета статті полягає в розвитку наукової дискусії щодо оновлення підходів до оцінки концентрацій з урахуванням чинника сприяння інноваціям шляхом аналізу позицій зацікавлених сторін, висловлених у процесі публічних консультацій Європейської комісії щодо проекту нових Настанов з контролю за концентраціями.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що включення чинника сприяння інноваціям до методології оцінки концентрацій може підвищити точність прогнозу конкурентних наслідків і забезпечити баланс між запобіганням монополізації та стимулюванням технологічного розвитку.

Дослідження ґрунтується на поєднанні доктринального, порівняльно-правового, кейс-методу та контент-аналізу. Нормативно-доктринальний аналіз дозволив з'ясувати політичні та економічні мотиви перегляду Настанов і відобразити трансформацію парадигми антимонопольного регулювання в ЄС. Контент-аналіз позицій стейкхолдерів (27 поданих відповідей на консультації ЄК) дав змогу виокремити основні аргументи за і проти врахування чинника сприяння інноваціям у тесті істотного обмеження ефективної конкуренції.

1. Теоретичні засади обґрунтування антиконкурентного ефекту щодо інноваційної діяльності (теорії шкоди)

У більшості випадків концентрації не завдають шкоди конкуренції. Проте злиття та поглинання можуть спричиняти антиконкурентні ефекти, створюючи, посилюючи або закріплюючи ринкову владу учасників концентрації. Для оцінки допустимості концентрації конкурентні органи застосовують ті чи інші теоретико-прикладні підходи, які в англomовному дискурсі опосередковуються терміном *theory of harm* – гіпотезою щодо того, як і чому певна концентрація може змінити структуру ринку та/або стимули й поведінку сторін концентрації чи третіх осіб, унаслідок чого ефективна конкуренція може бути істотно обмежена на одному або кількох відповідних ринках (Bailey & John, 2018). Зокрема, Європейська комісія досліджує:

1. Односторонні ефекти – чи усуває концентрація суттєві конкурентні обмеження для одного або кількох учасників концентрації чи інших учасників ринку. Концентрація суб'єктів господарювання, які діють на одному й тому самому відповідному ринку, певною мірою зменшує рівень конкурентного тиску. Вирішальним є питання, чи усуває концентрація значні конкурентні обмеження, з урахуванням того, як можуть відреагувати конкуренти та споживачі суб'єкта господарювання, що утвориться в результаті концентрації, якщо останній спробує реалізувати свою ринкову владу (European Commission, 2004). Якщо внаслідок усунення конкуренції між учасниками концентрації новостворений суб'єкт господарювання отримує можливість прибутково підвищувати ціни, знижувати якість або обмежувати асортимент продукції, це свідчить про істотне обмеження ефективної конкуренції та може бути підставою для заборони концентрації або надання дозволу на неї лише за умови виконання структурних чи поведінкових зобов'язань, спрямованих на усунення негативних наслідків для ринку.

2. Багатосторонні ефекти, чи ефекти координованої поведінки, – чи призводить концентрація до послаблення конкурентного тиску та чи

створює або посилює умови на ринку, які полегшують можливість узгодження поведінки суб'єкта господарювання, утвореного в результаті концентрації, та його конкурентів. Наслідком такого узгодження може стати підвищення цін, скорочення обсягів виробництва або інші негативні впливи на конкуренцію. Під час такої оцінки Європейська комісія аналізує структуру ринку та попередню поведінку підприємств на цьому ринку, щоб визначити, наскільки ймовірним є виникнення або посилення координованої поведінки після концентрації (*European Commission*, 2008).

Серед факторів, які можуть спричинити істотне обмеження ефективної конкуренції: значна частка ринку учасників концентрації, ступінь конкуренції між учасниками концентрації, можливості покупця звернутися до альтернативного постачальника, бар'єри входу та виходу на ринок, стан конкуренції на ринку.

3. Вертикальні чи конгломератні ефекти, які можуть приносити як обмеження конкуренції, так і певні позитивні ефекти.

Глобальна цифровізація та зростаюча ємність цифрових ринків зумовили необхідність врахування потенційного обмеження стимулів до інноваційної діяльності учасників концентрації. По-перше, відкритість (доступність) інноваційного простору для конкуренції є ключовим чинником, що дозволяє уникнути стримування інноваційної діяльності. По-друге, стимули до інновацій безпосередньо пов'язані зі здатністю підприємства отримати вигоди від власних інновацій (тобто забезпечити їхню комерційну реалізацію та захист результатів інтелектуальної діяльності). По-третє, здатність до інновацій позитивно залежить від синергійного поєднання взаємодоповнюючих активів – знань, технологій, інфраструктури, людського капіталу. Водночас вплив концентрацій на інновації має складний і багаторівневий характер, тому оцінка таких ефектів завжди потребує індивідуального підходу в кожній конкретній справі (*Motta & Tarantino*, 2024; *Federico et al.*, 2020).

Горизонтальні Настанови зазначають, що на ринках, де інновації є важливим чинником конкуренції – наприклад у сфері інформаційно-комунікаційних технологій або фармацевтичній галузі, – концентрація може посилити здатність і стимули сторін до виведення нових інновацій на ринок. Водночас концентрація двох інноваційних компаній, які мають розробки, що перебувають на етапі досліджень і ще не виведені на ринок, щодо певного товарного ринку, може призвести до істотного обмеження ефективної конкуренції.

2. Нормативно-правова база контролю за концентраціями в ЄС та правозастосування Європейської комісії у цій сфері

Правове регулювання контролю за концентраціями в Європейському Союзі ґрунтується на Регламенті Ради (ЄС) № 139/2004 від 20 січня 2004 р. про контроль за концентраціями між суб'єктами господарювання (*Council Regulation (EC) No. 139/2004 on the control of*

concentrations between undertakings) – основному акті, що встановлює матеріально-правовий тест істотного обмеження ефективної конкуренції та повноваження Європейської комісії у сфері злиттів і поглинань.

Згідно зі ст. 2 Регламенту концентрація визнається несумісною зі спільним ринком, якщо вона істотно перешкоджає ефективній конкуренції, зокрема внаслідок створення чи посилення домінуючого становища.

Європейська комісія ухвалила два основоположні документи рекомендаційного характеру:

- Настанови щодо оцінки горизонтальних концентрацій (*Guidelines on the assessment of horizontal mergers under the Council Regulation on the control of concentrations between undertakings*, 2004/C 31/03);
- Настанови щодо оцінки не-горизонтальних концентрацій (*Guidelines on the assessment of non-horizontal mergers under the Council Regulation on the control of concentrations between undertakings*, 2008/C 265/07).

Ці Настанови були розроблені у 2004 та 2008 роках – у період, коли структура ринків істотно відрізнялася від сучасної. Тоді цифрові платформи лише зароджувалися, а поняття екосистем ринкової влади, впливу даних на конкуренцію чи алгоритмічного ціноутворення ще не були усвідомлені у правозастосуванні. Економіка ЄС у той час базувалася переважно на традиційних промислових галузях, де конкуренція оцінювалася передусім через цінові ефекти та структуру ринку. Крім того, в момент ухвалення Настанов питання сталого розвитку, зеленого переходу та інноваційного потенціалу ще не були в центрі конкурентної політики. Це призвело до того, що Настанови лише побічно враховують нецінові параметри конкуренції (зокрема інновації, якість, різноманітність або екологічну стійкість), не маючи системних інструментів для їх вимірювання.

Чинні Настанови визнають, що інновації є одним із нецінових параметрів конкуренції, які враховуються під час оцінки наслідків концентрації. Європейська комісія оцінює вплив горизонтальних концентрацій на інновації з огляду на життєвий цикл інноваційної діяльності та враховує ризики шкоди, що можуть виникати внаслідок:

- співпадіння товарів, які виробляють учасники концентрації;
- співпадіння передових товарів, що перебувають на стадії розробки в учасників концентрації;
- припинення, затримки або зміни напряму ранніх дослідницьких проєктів,
- втрати інноваційної конкуренції через структурне скорочення загального рівня інновацій на ринку (*European Commission*, 2024, March 18).

Європейська комісія загалом скептично ставиться до позитивних ефектів, які концентрації можуть мати для інновацій, інвестицій у дослідження та розробки і, ширше, для стимулів інвестувати у створення нових продуктів, процесів чи виробничих потужностей.

Оцінка таких потенційних позитивних ефектів зазвичай здійснюється після того, як Комісія встановлює, що концентрація призводить

до істотного обмеження ефективної конкуренції, і розглядає, чи може концентрація створити ефективності, які переважають негативні наслідки для конкуренції.

Тягар доведення ефективностей покладається на учасників концентрації, і успішне застосування "захисту на підставі ефективностей" (*efficiencies defence*) є надзвичайно складним. Європейська комісія виходить з того, що значна частина заявлених ефективностей не є релевантними для оцінки, оскільки вони не відповідають вимогам "тесту ефективностей", згідно з яким до уваги беруться лише ті ефективності, що є: підтверджуваними, специфічними для концентрації й такими, що відчуються споживачами.

Відповідно, Комісія демонструє обмежену готовність брати до уваги аргументи сторін концентрації щодо переваг масштабування бізнесу, зниження витрат, підвищення можливостей інвестування у *R&D* та розробку нових продуктів, а також ефективностей поза межами відповідного ринку (*The treatment of innovation in EU merger control at the crossroads*, 2025).

3. Політичні та економічні імперативи перегляду підходів до оцінки концентрацій у ЄС

У сучасних політичних і економічних пріоритетах Європейського Союзу дедалі виразніше простежується зміщення акцентів у бік підвищення конкурентоспроможності, продуктивності та інноваційності. Такі пріоритети безпосередньо впливають на еволюцію підходів захисту економічної конкуренції.

Визначальний імпульс надала Доповідь М. Драгі (*Draghi*, 2024), у якій міститься заклик посилити конкурентоспроможність європейських компаній, підвищивши їхню здатність інвестувати, вести інноваційну діяльність та підвищувати ефективність. Головною умовою для цього названо подолання "розриву продуктивності" між ЄС, США та Китаєм, особливо у сфері передових технологій. Як зазначається у звіті, серед причин цього відставання – нижчі обсяги корпоративних інвестицій у дослідження і труднощі європейських стартапів у масштабуванні та прибутковому виході на ринок, частково зумовлені регуляторними бар'єрами.

Звіт М. Драгі рекомендує, щоб конкурентна політика адаптувалася до трансформації економіки, не стаючи перешкодою для досягнення стратегічних цілей ЄС, а також щоб конкурентне право сприяло входу на ринок у пріоритетних секторах. Серед конкретних заходів, запропонованих у звіті:

- посилення ваги інновацій та потенційної майбутньої конкуренції у правозастосуванні;
- оновлення Настанов з контролю за концентраціями з поясненням, як конкурентне відомство оцінює вплив концентрації на стимули до інновацій і які докази сторони можуть надати для доведення позитивного інноваційного ефекту (*innovation defence*).

Європейська комісія відповідно визначила перегляд підходів до оцінки факторів сприяння інноваціям у пріоритетах діяльності (*European Commission, 2024, September 17*).

Аналогічні орієнтири відображено й у програмному документі *EU Competitiveness Compass* (*European Commission, 2025, January 29*), який розглядає інновації в центр економічної стратегії ЄС. У ньому наголошується на необхідності "нового підходу, краще зорієнтованого на спільні цілі, що дозволяє компаніям масштабуватися на глобальних ринках", і пропонується, щоб це відобразилося в оновлених правилах оцінки концентрацій, у яких інновації, стійкість та інвестиційна інтенсивність конкуренції у стратегічних секторах мають отримати належну вагу.

4. Публічні консультації Європейської комісії щодо перегляду Настанов з контролю за концентраціями

У 2025 р. Європейська комісія розпочала публічні консультації з перегляду Настанов 2004 і 2008 років із наміром підготувати оновлені Настанови, методологія яких буде адаптована до нових економічних реалій – зокрема до цифрової трансформації, інноваційно-орієнтованої конкуренції, зростання ролі екосистем та сталого розвитку.

У межах консультацій Комісія звертає увагу на необхідність забезпечення більшої гнучкості Настанов, щоб вони могли враховувати особливості окремих галузей економіки, у т. ч. тривалі інвестиційні цикли, інтенсивність інновацій та специфіку технологічних ринків. Пропонується, щоб оновлені Настанови:

- залишалися заснованими на правових принципах і критеріях, передбачених Регламентом № 139/2004 і судовою практикою ЄС, тобто мали загальний, нормативний характер, не виходячи за межі чинного правового тесту *SIEC*;
- водночас спиралися на економічні принципи, які застосовуються з належною гнучкістю на основі аналізу конкретних обставин справи (*case-by-case*);
- містили загальні орієнтири щодо оцінки галузевих чинників – таких як інвестиційні цикли, технологічна динаміка, стійкість та інноваційна інтенсивність, – а також роз'яснювали, як ці параметри мають враховуватися під час аналізу концентрацій.

Особливу увагу в консультаційних документах приділено питанню потенційних переваг збільшення масштабу об'єднаної компанії. Європейська комісія пропонує респондентам оцінити, які вигоди може забезпечити концентрація для конкурентоспроможності, якщо вона не призводить до створення ринкової влади чи домінування – наприклад у випадку злиття взаємодоповнюючих суб'єктів господарювання за продуктами або географією. Серед таких можливих позитивних ефектів визначено:

-
- підвищення здатності та стимулів до інноваційної діяльності, зокрема інвестицій у дослідження та розробки (*R&D*), включно з високоризиковими інноваційними проєктами;
 - ефекти масштабу, що дозволяють ефективніше використовувати ресурси для створення нових технологій і продуктів;
 - зміцнення конкурентоспроможності на глобальних ринках завдяки консолідації ресурсів і знань.

У консультативному опитуванні також пропонується визначити, які з цих вигід зберігають актуальність у ситуаціях, коли концентрація створює або посилює ринкову владу, та чи можуть вони компенсувати потенційні втрати для конкурентного середовища. Від учасників консультацій очікується наведення практичних прикладів, даних і метрик для вимірювання таких ефектів – у т. ч. щодо інноваційних інвестицій, *R&D*-активності, показників технологічного оновлення та інтенсивності конкуренції.

Окремим блоком консультацій Європейська комісія ставить питання про те, як оновлені Настанови можуть сприяти зростанню рівня інновацій у ЄС, а також що саме слід розуміти під "про-конкурентними формами консолідації" у стратегічних секторах, таких як цифрові та глибинні технології (*deep tech*), чисті та ресурсоефективні технології, біотехнології, штучний інтелект, хмарні обчислення, кібербезпека, Інтернет речей, квантові технології та телекомунікації. Комісія пропонує респондентам пояснити, чому певні концентрації в цих секторах можуть водночас забезпечити вигоди для конкуренції на Єдиному ринку та уникнути ризику шкоди для інших учасників.

Європейська комісія окремо акцентує увагу на питаннях впливу концентрацій на здатність і стимули до інновацій та інвестування, підкреслюючи потребу в розробленні практичного інструментарію для оцінки динамічних ефектів.

Європейська комісія обґрунтовує, що *"концентрації можуть впливати на інноваційну конкуренцію у двох протилежних напрямках – з одного боку, підвищувати здатність об'єднаного підприємства до інновацій, а з іншого – завдавати шкоди інноваційній конкуренції та, відповідно, зменшувати стимули до інвестування у дослідження та розробки... Водночас наслідки концентрацій для інновацій часто важче передбачити, ніж цінові ефекти. Саме тому головним завданням є подальший розвиток точної, але водночас практично застосовних аналітичних засад оцінки динамічних ефектів концентрацій на інноваційну діяльність"* (European Commission, 2024, March 18).

З огляду на це, регулятор цікавиться, за яких обставин злиття може зменшити інноваційний потенціал компаній, – зокрема у разі злиття двох потужних інноваторів; поглинання інноваційного стартапу або компанії, що розробляє проривну технологію; чи придбання підприємства, яке контролює критично важливий ресурс для інших

учасників ринку (наприклад технологічний компонент, дані, програмну інфраструктуру). Комісія прагне визначити, на підставі яких доказів можна дійти висновку, що така концентрація обмежить стимули до досліджень і розробок (*R&D*) або знизить рівень інноваційної конкуренції. До потенційно корисних індикаторів віднесено витрати на *R&D*, обсяги патентування, аналіз перетину (*overlaps*) у продуктових або технологічних розробках, динаміку інноваційних проєктів, а також оцінку стимулів до інвестицій після злиття.

Водночас Комісія ставить питання і про позитивний бік інноваційних ефектів: у яких випадках концентрації можуть посилювати стимули до інновацій, наприклад через синергію взаємодоповнюючих активів, збільшення інвестиційного потенціалу або скорочення часових витрат на розробку нових технологій. Очікується, що сторони концентрацій та інші учасники ринку нададуть приклади, як масштабування *R&D*-потенціалу може створювати позитивні зовнішні ефекти (*spillovers*) для ринку, а також які метрики (патентна активність, індекси інноваційної інтенсивності, швидкість комерціалізації технологій) можуть підтвердити такі вигоди.

Комісія також наголошує на необхідності балансування позитивних і негативних ефектів концентрацій, коли злиття одночасно створює ризики для конкуренції та потенційні вигоди у сфері інновацій чи інвестицій. У цьому контексті обговорюється, які види доказів можуть бути корисними для оцінки, чи переважають довгострокові вигоди від посилення *R&D*-спроможностей можливу втрату динамічної конкуренції. Зокрема, розглядаються такі параметри, як верифікованість ефективностей, їх специфічність для концентрації, часовий горизонт їх реалізації та спосіб передання вигод споживачам.

Окрему увагу Комісія приділяє питанню часового горизонту аналізу – тобто визначенню того, наскільки далеко у майбутнє слід і можна дивитися, оцінюючи вплив концентрації на конкуренцію. Це особливо актуально для галузей із тривалими інвестиційними циклами, таких як фармацевтика, енергетика, біотехнології та високі технології. Учасників консультацій запрошено поділитися думками, як саме оцінювати невизначеність прогнозів та на яких джерелах даних базувати аналітичні висновки – наприклад на ринкових очікуваннях, сценарному моделюванні, патентній аналітиці, внутрішніх інвестиційних планах або статистиці *R&D*-активності.

У такий спосіб Європейська комісія прагне закласти у проєкт нових Настанов механізми комплексної оцінки інноваційних та інвестиційних ефектів концентрацій, щоб майбутня політика контролю за злиттями поєднувала економічну точність, передбачуваність і гнучкість. Такий підхід має сприяти збалансуванню антимонопольного контролю з цілями підвищення інноваційної та технологічної конкурентоспроможності Європейського Союзу.

Єврокомісія в опитувальнику щодо розділу про інновації просить дати змістовні відповіді на чотири блоки питань, аби майбутні

Настанови краще "бачили" динаміку конкуренції. По-перше, чи слід чіткіше відобразити динамічні критерії в оцінці впливу злиттів: не лише ціни та частки, а й швидкість технологічного оновлення, інтенсивність *R&D*, наявність інноваційних розробок, роль даних і взаємодоповнюваних активів. По-друге, за яких обставин злиття зменшує здатність і стимули об'єднаної компанії до інновацій: злиття двох сильних інноваторів (втрата незалежних центрів *R&D* і дублювання напрямів), придбання інноватора/стартапу з високим потенціалом зростання, а також контролю над критичним внеском для інновацій третіх сторін (дані, платформи, інтерфейси/стандарти, хмарна інфраструктура), що може спричинити вертикальне витіснення та "охолодити" інновації на суміжних рівнях.

Щоб ідентифікувати потенційне зниження здатності чи стимулів до інновацій після злиття, Комісія просить вказати релевантні елементи перевірки: (i) фактори – близькість у *R&D* (чи конкурують у тій самій технологічній ніші), перекриття/збіг інноваційних напрямів, залежність ринку від критичних інтерфейсів/даних, можливість портфельної раціоналізації; (ii) докази – внутрішні документи сторін про плани *R&D* та інтеграцію портфелів, дорожні карти продуктів, договори доступу/ліцензування, історія поведінки щодо доступу третіх сторін; (iii) показники – витрати на *R&D* (рівень і динаміка), показники патентної активності, темп комерціалізації, частка *R&D*-персоналу, індикатори залежності від даних/*API*, а також контрфактичні опитування ключових клієнтів/розробників про очікувані зміни інноваційного тиску.

5. Узагальнення відповідей стейкхолдерів

Публічні консультації Європейської комісії щодо перегляду Настанов з оцінки горизонтальних і не-горизонтальних концентрацій проводилися у 2025 р. на платформі *Have Your Say (European Commission – Have your say, n. d.)*. Метою консультацій було зібрати думки представників бізнесу, професійних об'єднань, наукових кіл та громадянського суспільства стосовно того, як оновлені Настанови можуть краще відображати сучасну економічну динаміку, цифрову трансформацію та інноваційно-орієнтовану конкуренцію. У межах ініціативи "*Merger Guidelines Review*" (Ref. Ares(2025)14596) Комісія отримала 27 офіційних відповідей, переважно від представників технологічного сектору, телекомунікацій, інноваційних бізнес-асоціацій та об'єднань стартапів.

У подальших підрозділах проаналізовано ті аспекти, на які найчастіше звертали увагу учасники консультацій.

5.1. Часові рамки оцінки наслідків концентрації

Одним із найбільш послідовних мотивів у відповідях стейкхолдерів стало питання часового горизонту оцінки ефективностей та інноваційних вигід у межах контролю за концентраціями. Представники бізнесу, зокрема телекомунікаційного сектору, асоціацій стартапів, галузевих об'єднань і професійних організацій, наголошують, що поточна практика

Європейської комісії, яка обмежує аналіз ефективностей трирічним або чотирирічним періодом, є непропорційною до реальних інвестиційних циклів у динамічних і капіталомістких галузях.

У низці відгуків – *Danish Chamber of Commerce, Fédération Française des Télécoms, TDC Net, Allied for Startups, France Digitale* та *ERT* – підкреслюється, що реалізація ефектів масштабу й інноваційних синергій часто потребує значно більшого часу, особливо у сферах із тривалими дозвільними процедурами та складними інфраструктурними проєктами. Так, у телекомунікаціях отримання дозволів на будівництво веж зв'язку може тривати понад рік, а повний цикл розгортання інвестицій у мережі 5G або волоконно-оптичну інфраструктуру охоплює щонайменше п'ять – сім років. У секторах з інтенсивними дослідженнями та розробками – таких як енергетика, фармацевтика чи *deep-tech* (глибинних технологій) – інноваційні вигоди можуть проявлятися через десятиліття, що робить нинішній часовий горизонт оцінки ефективностей методологічно занадто вузьким.

Критика також стосується асиметрії стандартів доказування: як зауважує *Vodafone Group* (Велика Британія), Європейська комісія у справі *Orange/MásMovil* розглядала потенційну шкоду на горизонті чотирьох років, але відхилила ефективності, пов'язані з інвестиціями у 5G та волоконні мережі, як такі, що реалізуються занадто пізно. Подібний дисбаланс, коли ризики шкоди конкуренції можуть оцінюватися у довгостроковій перспективі (п'ять – десять років), а ефективності обмежуються коротким періодом, на думку учасників консультацій, спотворює економічний аналіз концентрацій.

Найчіткіше цю позицію сформулювала *International Bar Association*, яка закликала дозволити сторонам концентрацій обґрунтовувати ефективності у значно ширшому часовому горизонті, а також скасувати чинні положення (п. 83 та останнє речення п. 86 Горизонтальних Настанов), які передбачають, що ефективності, очікувані у віддаленому майбутньому, мають меншу доказову вагу. *IBA* підкреслює, що якщо Комісія здатна встановлювати істотне обмеження конкуренції на підставі прогнозів щодо продуктів, продуктових портфелів або інноваційних просторів із горизонтом п'ятнадцяти років, то вона повинна бути так само відкрита до оцінки ефективностей, які реалізуються у подібному часовому вимірі.

Отже, консенсус серед учасників консультацій полягає в необхідності розширення часових рамок оцінки ефективностей та запровадження принципу симетрії у часі між аналізом шкоди й вигід. Майбутні Настанови, на їхню думку, мають забезпечити гнучкість у визначенні періоду аналізу, узгоджену з типовими інвестиційними циклами відповідної галузі (п'ять – сім років у телекомунікаціях чи енергетиці, до десяти років у біотехнологіях і високих технологіях). Такий підхід дозволить Європейській комісії повніше враховувати довгострокові ефекти інновацій та інвестицій, не обмежуючи економічний аналіз короткотерміновою логікою споживчого добробуту.

5.2. Уникнення презумпції негативного ефекту концентрації

У коментарях стейкхолдерів, поданих у межах публічних консультацій щодо перегляду Настанов, домінує вимога відмовитися від презумпції шкоди для конкуренції у випадках концентрацій, що стосуються інноваційних або динамічних ринків, і натомість закріпити презумпцію нейтральності або навіть про-конкурентності таких угод.

Більшість респондентів наголошують, що підхід, заснований на припущенні про шкоду від концентрацій, більше не відповідає ринковій реальності, особливо в секторах, де конкуренція відбувається не за ціною, а за інноваціями, якістю, стійкістю та технологічним розвитком.

Зокрема, *Swedish Incubators & Science Parks* підкреслює, що більшість злиттів, пов'язаних зі стартапами, є нейтральними або позитивними для конкуренції, адже вони допомагають технологіям масштабуватися, залучати інвестиції та забезпечувати повторне використання капіталу. Аналогічну позицію висловлює *Allied for Startups*, пропонує виходити з того, що злиття слід презюмувати як про-конкурентні або нейтральні, якщо відсутні переконливі докази шкоди. Такий підхід, на їхню думку, особливо важливий для вертикальних і комплементарних операцій, які зазвичай створюють ефективності – усунення подвійної маржі, підвищення стабільності ланцюгів постачання та пришвидшення інновацій.

International Bar Association у своєму розгорнутому відгуку наголошує, що не може існувати презумпції шкоди для злиттів між інноваційними компаніями навіть у концентрованих секторах. Замість цього Європейська комісія має виходити з нейтральної відправної позиції та здійснювати ретельний індивідуальний аналіз кожного випадку, оцінюючи одночасно як потенційні вигоди, так і можливі негативні ефекти для інновацій. *IBA* також пропонує нову методологію аналізу інновацій, яка передбачає комплексну та холістичну оцінку стимулів до інноваційної діяльності, що здійснюється за участі сторін концентрації на початкових етапах розслідування.

London Law Society Competition Law Committee підтримує цю позицію, наголошуючи на важливості єдиного стандарту оцінки позитивних і негативних ефектів, а також на необхідності врахування динамічних контрфактичних сценаріїв – наприклад коли одна зі сторін і без злиття могла б зменшити інноваційну активність або інвестиції. Такий підхід, з його погляду, дозволяє уникнути надмірно формального тлумачення "*failing firm defence*" і забезпечити більш реалістичну оцінку ринкової динаміки.

NetChoice та *France Digitale* закликають відійти від статичного підходу, заснованого на ринкових частках і концентраційних показниках, і перейти до ефект-орієнтованого аналізу, який враховує темп інновацій, легкість входу, потенційну конкуренцію та ефективності від масштабу. *France Digitale* формулює це найчіткіше: у контролі за концентраціями має застосовуватися презумпція нейтральності щодо впливу злиття на інновації, оскільки вони можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки, що повинні з'ясовуватися емпірично у кожній справі.

Fédération Française des Télécoms та *TDC Net* виступають за "рух поза межі презумпції шкоди", пропонуючи доказовий, гнучкий і секторально чутливий аналіз. На їхню думку, поточний підхід Європейської комісії занадто покладається на короткострокові цінові ефекти, ігноруючи нецінові вигоди – інвестиції, інновації, стійкість і якість послуг. Зокрема, *TDC Net* наголошує, що ринкова консолідація в межах галузі може бути передумовою для формування єдиного цифрового ринку ЄС, адже нинішня фрагментованість не дозволяє розкрити потенціал кроскордонних синергій.

Fédération Française des Télécoms також застерігає від автоматичного застосування загальних економічних моделей і показників (у т. ч. маржі та часток ринку) до галузей із власною структурною динамікою, таких як телекомунікації. З її погляду, "універсальна методологія" (*one-size-fits-all*) не відображає реальних інвестиційних стимулів і може перешкоджати консолідації, що підвищує якість послуг та технологічну базу Європи.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що позиції стейкхолдерів збігаються у вимозі запровадити в оновлених Настановах принцип нейтральності або презумпцію про-конкурентності щодо інноваційних концентрацій. Це означає відмову від підходу, за яким концентрація вважається шкідливою, якщо сторони не доведуть протилежне, і перехід до балансованого аналізу, де Європейська комісія оцінює одночасно вигоди та ризики для інновацій, інвестицій і довгострокової конкурентоспроможності.

5.3. Інноваційний імператив

Системне врахування інноваційних вигод при оцінці концентрацій стало наступним найбільш поширеним аргументом серед відповідей стейкхолдерів.

Allied for Startups підкреслює, що інновація є головною вигодою для споживачів, яку генерують концентрації за участю стартапів, але в чинній практиці вона "недооцінена". Європейські Настанови досі зосереджуються на короткострокових цінових ефектах, тоді як для стартапів основний позитив полягає у прискоренні виходу нових технологій і продуктів на ринок, а не в негайному зниженні витрат. Якщо ці вигоди не будуть формально враховані, контроль за концентраціями "ризикуює недооцінювати позитивний вплив таких концентрацій на добробут споживачів і довгострокову конкурентоспроможність Європи". Тому організація пропонує ввести в Настанови "інноваційний імператив", який дозволить сторонам доводити, що злиття сприяє інноваціям настільки, що це переважає потенційні ризики концентрації.

Swedish Incubators & Science Parks робить схожий акцент: інноваційні вигоди мають оцінюватися так само, як і шкода, включно з довгостроковими циклами інновацій та вигодами сталості. Такий

симетричний підхід, за оцінкою організації, дозволить уникнути короткозорості аналізу та стимулювати злиття, що підвищують технологічну спроможність ЄС.

International Bar Association (IBA) системно аргументує, що злиття можуть посилювати стимули до інновацій у різний спосіб:

- через підвищення прибутковості інноваційних продуктів, що стимулює нові інвестиції;
- шляхом раціоналізації *R&D*-портфеля – об’єднання паралельних дослідницьких напрямів може збільшити загальну ймовірність винаходу;
- завдяки синергії знань і спільному використанню активів, коли об’єднання стимулює обмін технологіями, спільне патентування та інтеграцію талантів.

IBA пропонує дозволити сторонам заявляти ефективності, що не мають прямого цінового вираження, – наприклад інноваційні прориви, вигоди сталості, скорочення часу розробки чи підвищення безпеки. Вона також зауважує, що в інших політиках ЄС уже визнається, що оцінка злиттів має враховувати ширші суспільні вигоди, які не зводяться до традиційних показників конкуренції.

France Digitale безпосередньо підтримує ідею, висловлену у Звіті М. Драгі, щодо необхідності впровадження *innovation defence* у Настанови, вважаючи, що у цифрових і технологічних секторах, де високі фіксовані витрати та потреба у масштабуванні, об’єднання ресурсів через злиття є ключовою умовою глобальної конкурентоспроможності. Саме тому інноваційний захист має застосовуватися насамперед до угод, що стосуються стартапів і компаній, чия інноваційна здатність залежить від залучення великого партнера.

Загалом у відповідях стейкхолдерів сформувався новий вектор очікувань: майбутні Настанови мають визнати, що інновації, їхня швидкість, масштаб і довгостроковий ефект для споживачів повинні оцінюватися як повноцінний, позитивний елемент матеріально-правового тесту поряд із класичними показниками ринкової влади та ефективностей.

5.4. Виокремлення вертикальних і комплементарних концентрацій

Окремі стейкхолдери наголошують, що застосування однакових критеріїв до горизонтальних і не-горизонтальних концентрацій є методологічно хибним і призводить до надмірного правозастосування у випадках, де реальні конкурентні ризики мінімальні. Вертикальні й комплементарні угоди за своєю природою відрізняються від горизонтальних. Якщо горизонтальні злиття можуть усунути пряму конкуренцію між учасниками ринку, то вертикальні та комплементарні операції зазвичай створюють ефективності, які підвищують інноваційність, стійкість і конкурентоспроможність компаній.

Такі концентрації сприяють усуненню подвійної маржі, зменшенню трансакційних витрат, покращенню координації між ланками виробничо-збутового ланцюга та скороченню часу виходу інноваційних продуктів

на ринок. У результаті цього споживачі отримують вигоди у вигляді нижчих цін, вищої якості та більшої надійності постачання.

Allied for Startups підкреслює, що такі угоди мають особливе значення для стартапів і молодих інноваційних компаній, які часто не можуть самостійно масштабуватися через обмежений доступ до капіталу, ринкових каналів і регуляторних ресурсів.

Придбання стартапу великим комплементарним або вертикально інтегрованим партнером дозволяє прискорити комерціалізацію технологій, забезпечити глобальне масштабування і гарантувати довгострокові інвестиції у дослідження та розробки. Це особливо актуально для секторів *deep tech* – квантових технологій, біотехнологій, чистої енергетики, де потрібні великі початкові вкладення й високий рівень регуляторної відповідності.

У подібному ключі *NetChoice* наголошує, що практика ЄК часто недооцінює позитивні ефекти вертикальних концентрацій, зосереджуючись на спекулятивних "теоріях шкоди". Організація посиляється на результати емпіричних досліджень, які показують, що більшість технологічних придбань ведуть до подальшого розвитку та інтеграції технологій, а не до їх "знищення", як передбачає теорія вбивчих поглинань. Великі компанії, як правило, купують інноваторів з метою комерціалізації їхніх технологій, а не усунення потенційної конкуренції, оскільки придбання потребує значних інвестицій і спрямоване на зростання спільного інноваційного потенціалу.

Своєю чергою, *International Bar Association*, пропонує ухвалити єдині настанови – і для горизонтальних, і для не-горизонтальних концентрацій.

Висновки

Розвиток цифрової економіки та поява нових форм ринкової влади в екосистемах даних і технологій ставлять перед конкурентною політикою принципово нові виклики. Традиційні підходи до контролю за концентраціями, орієнтовані переважно на структурні показники й короткострокові цінові ефекти, дедалі менше відображають динаміку сучасних ринків, де ключовим фактором конкурентоспроможності є інновації.

Фокусування виключно на структурних ризиках може мати парадоксальний наслідок – стримування інноваційного розвитку і послаблення технологічного потенціалу ринку. Цей приклад став каталізатором ширшої дискусії щодо необхідності інтеграції інноваційного критерію у практику контролю за концентраціями.

Європейська комісія, реагуючи на виклики цифрової трансформації, у 2025 р. ініціювала перегляд Настанов 2004 та 2008 років. Аналіз консультативних матеріалів показав, що акценти нової політики зміщуються від статичного до динамічного підходу – від оцінки впливу концентрацій на структуру ринку до оцінки їхнього потенціалу сприяти інноваціям, інвестиціям і технологічному розвитку.

Позиції стейкхолдерів, узагальнені за результатами публічних консультацій, демонструють спільне бачення необхідності оновлення аналітичних рамок контролю за концентраціями. Основні напрями очікуваних змін включають:

- розширення часових горизонтів оцінки ефектів концентрацій відповідно до галузевих інвестиційних циклів (5–10 років);
- усунення презумпції шкоди та запровадження принципу нейтральності або про-конкурентності щодо інноваційних концентрацій;
- визнання "інноваційного імперативу" та *innovation defence* як нової концептуальної та правозастосовної категорії в оцінці концентрацій;
- виокремлення вертикальних і комплементарних концентрацій як переважно ефективних і менш ризикових для конкуренції форм ринкової інтеграції.

Показовим є те, що більшість учасників консультацій – представники технологічного сектору, телекомунікацій, стартап-екосистем і цифрових індустрій, що свідчить про виняткову важливість політики концентрацій для цих ринків. Саме вони найгостріше відчувають наслідки регуляторних рішень у сфері *M&A*, оскільки злиття та придбання є ключовими механізмами масштабування інновацій, залучення інвестицій і перетворення наукових розробок у ринкові продукти.

Такі зміни позначають зсув у філософії антимонопольного права ЄС – від контролю, спрямованого виключно на запобігання ризикам, до стимулювання інновацій та інвестицій, що забезпечують технологічний суверенітет і стійке зростання Європи.

З наукової точки зору, формування інноваційного критерію у праві конкуренції знаменує появу "четвертого покоління" політики контролю за концентраціями, у якому цінові ефекти доповнюються параметрами інноваційності, стійкості та цифрової взаємодоповнюваності. Для України, що адаптує конкурентне законодавство відповідно до права ЄС, це відкриває можливість інституційного переосмислення ролі Антимонопольного комітету України в забезпеченні інноваційного розвитку та технологічної інтеграції у єдиний ринок.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення критеріїв верифікації інноваційних вигод, методів вимірювання їхньої "ринкової реальності", а також на аналіз можливостей імплементації підходу *innovation defence* в українське конкурентне право. Крім того, перспективним вбачається наукове обґрунтування того, що чинник сприяння інноваціям може враховуватися Кабінетом Міністрів України як "позитивний ефект для суспільних інтересів" відповідно до ч. 2 ст. 25 Закону України "Про захист економічної конкуренції".

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCE

Bailey, D., & John, L. E. (Eds.). (2018). *Bellamy & Child: European Union law of competition* (8th ed.). Oxford University Press.

Bougette, P., Budzinski, O., & Marty, F. (2024). In the light of dynamic competition: Should we make merger remedies more flexible? *European Competition Journal*, 1–26. <https://doi.org/10.1080/17441056.2024.2440228>

-
-
- Draghi, M. (2024). *The future of European competitiveness: A competitiveness strategy for Europe*. European Commission. https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en
-
- Dudyk, I. M. (2024). Merger control as a tool for protecting economic competition. *Uzhhorod National University Herald Series Law*, 2(86), 299–306. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.2.46>
-
- European Commission – Have your say. (n. d.). https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14596-Merger-guidelines-review_en
-
- European Commission. (2004). Guidelines on the assessment of horizontal mergers under the Council Regulation on the control of concentrations between undertakings (2004/C 31/03). *Official Journal of the European Union*, C 31, 5–18. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52004XC0205%2802%29>
-
- European Commission. (2008). Guidelines on the assessment of non-horizontal mergers under the Council Regulation on the control of concentrations between undertakings (2008/C 265/07). *Official Journal of the European Union*, C 265, 6–25. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52008XC1018%2803%29>
-
- European Commission. (2023, October 18). *Commission sends Amazon statement of objections over proposed acquisition of iRobot*. European Commission – Press Release. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_23_5990/IP_23_5990_EN.pdf
-
- European Commission. (2024, March 18). *Topic C: Innovation and other dynamic elements in merger control* [Staff working document]. https://competition-policy.ec.europa.eu/document/download/7be3a583-0af0-4f75-af6b-f0335572c8dc_en?filename=Topic_C_Innovation_and_other_dynamic_elements_in_merger_control.pdf
-
- European Commission. (2024, September 17). *Mission letter – Ribera*. https://commission.europa.eu/document/download/5b1aace5-681f-470b-9fd5-ace14e106196_en?filename=Mission+letter+-+RIBERA.pdf
-
- European Commission. (2025, January 29). *A Competitiveness Compass for the EU* (COM(2025) 30 final). https://commission.europa.eu/document/download/10017eb1-4722-4333-add2-e0ed18105a34_en
-
- European Commission. (2025a). *Mergers: Commission launches public consultation on revised Merger Guidelines* [Press release IP/25/1141]. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1141
-
- European Commission. (2025b). *Topic C: Innovation and other dynamic elements in merger control* [Staff working document]. https://competition-policy.ec.europa.eu/document/download/7be3a583-0af0-4f75-af6b-f0335572c8dc_en?filename=Topic_C_Innovation_and_other_dynamic_elements_in_merger_control.pdf
-
- Fabra, N., Motta, M., & Peitz, M. (2025, August 21). *How to update the EU Merger Guidelines*. VoxEU/CEPR. <https://cepr.org/voxeu/columns/how-update-eu-merger-guidelines>
-
- Federico, G., Scott Morton, F., & Shapiro, C. (2020). Antitrust and innovation: Welcoming and protecting disruption. *Innovation Policy and the Economy*, 20(1), 125–190.
-
- García Pabón, A., Cintora, D., & OECD. (2025). Efficiencies in merger control. In *OECD Roundtables on Competition Policy Papers* [Report]. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/20758677>
-
- Gilbert, R. J. (2006). *Competition and innovation*. *Journal of Industrial Organization Education*, 1(1), 1–23.
-
- iRobot Corporation. (2024, January 29). *Amazon and iRobot agree to terminate pending acquisition*. iRobot Investor Relations. <https://investor.irobot.com/news-releases/news-release-details/amazon-and-irobot-agree-terminate-pending-acquisition>
-
- Lyra, M. P. de O., & Pires-Alves, C. C. (2023). Innovation competition and innovation effects in horizontal mergers: Theory and practice in the United States and European Commission. *The Antitrust Bulletin*, 68(3), 460–476. <https://doi.org/10.1177/0003603X231182500>
-
- Mendelsohn, J., & Breide, L. (2024). Considering the direction of innovation in EU merger control. *Journal of Responsible Innovation*, 11(1). <https://doi.org/10.1080/23299460.2024.2425120>
-
- Motta, M., & Tarantino, E. (2021). The effect of horizontal mergers when firms compete in innovation. *International Journal of Industrial Organization*, 76, 102782. <https://doi.org/10.1016/j.ijindorg.2021.102782>
-
- Motta, M., & Tarantino, E. (2024). *Competition policy, innovation, and European competitiveness* (CESifo Working Paper No. 11218). CESifo. https://www.ifo.de/DocDL/cesifo1_wp11218.pdf
-
- OECD. (2023). *Theories of harm for digital mergers*. OECD Roundtables on Competition Policy Papers No. 293. <https://doi.org/10.1787/0099737e-en>
-

The treatment of innovation in EU merger control at the crossroads. (2025). Kluwer Competition Law Blog. https://legalblogs.wolterskluwer.com/competition-blog/the-treatment-of-innovation-in-eu-merger-control-at-the-crossroads/#footnote11_8imV0qiLCJlno3jn9hC2ugR8mLVAWDYgunrR45zt9SY_gk04YHcDT0Zx

Tuohy, J. P. (2025, March 12). *iRobot tells investors its future is in doubt*. The Verge. <https://www.theverge.com/news/628050/irobot-roomba-future-in-doubt>

Umantsiv, Yu. M., Emets, V. V., & Tramaana, V. S. (2024). Global experience in implementing competition policy. *Economic Bulletin of Dnipro University of Technology*, 88, 9–25. <https://doi.org/10.33271/ebdut/88.009>

Valletti, T. (2025). The innovation theory of harm in merger control: Some clarifications. *Economics Letters*, 255, 112556. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2025.112556>

Журба, О., & Ясько, Ю. (2024). Конкурентна політика у системі інструментарію контролю за концентрацією капіталу в цифровому секторі ЄС. *Цифрова економіка та економічна безпека*, 2(11), 209–214. <https://doi.org/10.32782/dees.11-33>

Zhurba, O., & Yasko, Yu. (2024). Competitive policy in the system of tools for control of capital concentration in the EU digital sector. *Digital Economy and Economic Security*, 2(11), 209–214. <https://doi.org/10.32782/dees.11-33>

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що не має фінансових чи нефінансових конфліктів інтересів щодо цієї публікації; не має відносин з державними органами, комерційними або некомерційними організаціями, які могли б бути зацікавлені у поданні цієї точки зору. З огляду на те, що автор працює в установі, яка є видавцем журналу, що може зумовити потенційний конфлікт або підозру в упередженості, остаточне рішення про публікацію цієї статті (включно з вибором рецензентів і редакторів) приймалося тими членами редколегії, які не пов'язані з цією установою.

Автор не отримував прямого фінансування для цього дослідження.

Денисенко, С. (2025). Сприяння інноваціям як критерій оцінки концентрацій у Європейському Союзі. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. Серія. Юридичні науки, 1(142), 20–38. [https://doi.org/10.31617/3.2026\(142\)02](https://doi.org/10.31617/3.2026(142)02)

Надійшла до редакції 01.10.2025.

Прийнято до друку 07.11.2025.

Публікація онлайн 17.11.2025.